

Muntlig eksamen i fremmedspråk

Et prosjekt ved Utdanningsetaten i Oslo kommune og Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling (ILS), Universitetet i Oslo

RITA GJØRVEN, SVEIN JOHANSEN, SIRI LUNDIN KELLER, SONJA SKJÆR ILS, UIO

I denne artikkelen vil vi gi en sammenfatning av hovedpunktene i diskusjonen knyttet til innføring av muntlig eksamen etter Kunnskapsløftet slik den kom fram på kurs initiert av Utdanningsetaten i Oslo. Vi vil også legge fram forslag til en eksamensmodell og vurderingskriterier.

Innledning

Høsten 2007 fikk Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling (ILS) ved Universitetet i Oslo oppdrag fra Utdanningsetaten i Oslo kommune å gjennomføre skoleing av eksaminatorer og sensorer for muntlig eksamen, videregående skole, i faget *Fremmedspråk*. Bakgrunnen for dette var at Utdanningsetaten har bestemt at alle lokalt gitte muntlige eksamener i Oslo skolen i Kunnskapsløftet skal ha 48-timers forberedelsestid. Dette er innført for å skape felles retningslinjer for eksamensavviklingen for å kvalitetssikre eksamen og sikre at elevene i størst mulig grad får forutsigbare og likeverdige forutsetninger ved eksamen. I den forbindelse har Utdanningsetaten gitt ut *Retningslinjer for eksamensavviklingen i Oslo skolene* som heretter vil bli omtalt som UDE-skrivet.

Vi opprettet et nettsted for prosjektet og gjennomførte to samlinger, i november 2007 og april 2008, med noe over 100 deltakere hver gang. 1. samling bestod av faglige innlegg av oss knyttet til vurdering, og gruppe- og plenumsdiskusjoner knyttet til deltakernes erfaringer med muntlig eksamen. I perioden mellom samlingene diskuterte deltakerne og prøvde ut de forslagene til eksamensmodell som vi hadde kommet fram til. På 2. samling oppsummerte vi det som hadde skjedd i mellomperioden og fremla konkrete forslag til endelig eksa-

mensmodell og vurderingskriterier. Forslagene ble diskutert i grupper, og vurderingskriteriene ble prøvet ut på videoeksempler.

Vårt etterarbeid besto i å bearbeide eksamensmodellen og vurderingskriteriene. Sluttrapport ble sendt Utdanningsetaten 7. mai 2008.

Oppsummering av diskusjonen

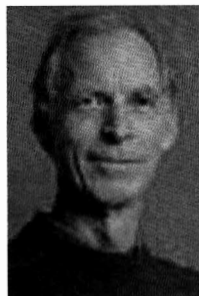
Muntlig eksamen med 48 timers forberedelsestid

Det var delte meninger om 48 timers forberedelsestid. Noen skoler hadde god erfaring og begrunnet det bl.a. med at svake elever har bruk for denne tiden og at elevene kan samarbeide om forberedelsene. Skoler som var negativt innstilt, mente at ikke alle elever har ressursterke hjem, at ordningen vil reprodusere sosiale ulikheter, at avstanden mellom svake og sterke elever vil bli større og at ordningen vil redusere elevenes arbeid med faget i løpet av året. Det ble dessuten hevdet at en så lang forberedelsestid ikke egner seg for elever på nivå I.

Flere skoler mente at for at det skal bli en rettferdig vurdering, må det som skal skje i forberedelsestiden bli likt for alle elever, og det krever kanskje en enda mer detaljert styring enn det som kommer til uttrykk i UDE-skrivet. I kapitlet Muntlig og muntlig-praktisk eksamen står det: "I tidsrommet mellom melding om trekkfag og eksamen, kan faglærer gi veiledning. Eventuelle spørsmål fra elevene kan besvares og eventuelle problemstillinger godkjennes." (UDE-skriv s. 8) Videre heter det: "Lærere kan gi veiledning i forberedelsestiden, men det er ikke adgang til å drive undervisning." (UDE-

Rita
Gjørven

Svein
Johansen

Siri Lundin
Keller

skriv s. 9). Noen hevdet at det er vanskelig å skjelne mellom veiledning og undervisning, at det er uklart om det er elevene eller læreren som skal finne en problemstilling og om oppgaven skal ha en problemstilling. For øvrig åpner UDE-skrivet for at elevene kan arbeide med alle deler av eksamen og at elever kan samarbeide.

48-timers forberedelsestid og faget fremmedspråk

I Læreplanen i fremmedspråk står det under hovedområdet Kommunikasjon at det omfatter "lytting [...], muntlig produksjon og spontan samhandling." Kompetansemålene etter Vg2/Vg 3, nivå II, defineres slik:

- Lytting: forstå innholdet i lengre skriftlige og muntlige autentiske tekster
- Muntlig produksjon: presentere aktuelle og tverrfaglige emner muntlig
- Spontan samhandling: delta i spontane samtaler om ulike temaer og aktuelle emner

Elevene skal altså ved eksamen vise sin kompetanse i lytteforståelse, i det å presentere et emne og i spontan samtale.

I UDE-skrivet heter det:

Ved lang forberedelsesdel ved muntlig eller muntlig-praktisk eksamen vil det være naturlig å legge opp til en todelt eksamen, der elevene får en fastsatt tid til presentasjonen etterfulgt av en faglig samtale mellom elevene, faglærer og sensor. [...]

Formålet med samtalen er å sikre at karakteren blir satt på basis av den individuelle kompetansen til hver elev slik den kommer frem på eksamen. (UDE-skriv s. 17)

Fremmedspråkfag passer ikke inn i Utdanningsetatens beskrivelse av eksamen. Eksamen omfatter ikke lytting, og den faglige samtalen er bare delvis spontan. Diskusjonen vi hadde med lærerne om *samtale* som del av eksamen munnet ut i følgende konklusjon: Samtalen etter presentasjonen vil knyttes til presentasjonstemaet innenfor en tradisjonell og velkjent ramme der eksaminator stiller spørsmål og eleven svarer. Det er sannsynlig at de mer eller mindre åpne spørsmålene som eksaminator stiller i en slik samtale, vet han/hun svaret på allerede, og det samsvarer lite med en autentisk kommunikasjon. Det er altså en *faglig* samtale der *temaet* er forberedt, og kan utgjøre den første delen av det vi kaller spontan samtale.

Den andre delen av spontan samtale vil ikke ha et forberedt tema og vil ha som kjennetegn uforutsigbarhet. Vi vil redegjøre mer for dette nedenfor under overskrif-

ten Spontane samtaler.

I det følgende diskuterer vi hovedområdet Kommunikasjon - lytting, muntlig produksjon og spontan samhandling og kompetansemålene for dette. Kompetansemålene for hovedområdet Språk, kultur og samfunn vil være en integrert del av eksamensoppgaven og vil også bli behandlet nedenfor.

Lytteforståelse

Resultatet av diskusjonen rundt lytteprøven munnet ut i følgende: For at det skal være samsvar mellom læreplanens mål og eksamen, må det være en separat lytteprøve. Lytteprøven skal ha spontantale evt. med innslag av forberedt tale/opplesning. For at alle elever skal få den/de samme oppgaven/e, bør lytteprøven utarbeides sentralt slik som nå, selv om muntlig eksamen er lokalt gitt og man derfor står fritt til å bruke annet lytttemateriell. Både spontantalen og den forberedte talen/opplesningen i lytteteksten skal være autentiske, dvs. at de har de karakteristika som kjennetegner de muntlige former i målspåklandenes dagligliv, og således ikke er tilpassede/pedagogiserte. Læreplanen er klar på dette punktet når det gjelder nivå II: "Mål for opplæringen er at elevene skal kunne forstå innholdet i lengre [...] muntlige autentiske tekster i ulike sjangere." Det å lytte og forstå er altså ikke bare knyttet til det å lytte som del av en samtale, men å lytte til og forstå lengre tekster. Å lytte er en kommunikativ aktivitet i seg selv som for eksempel det å lese og forstå en skriftlig tekst.

"[...] eksamensoppgaven [må] utformes slik at alle elever får mulighet til å vise hva de kan". (UDE s. 16) Derfor er det viktig å prøve forståelse med svar på norsk slik at alle får vist hva de forstår *uavhengig av produksjonskompetansen* på målspåket, altså at lytteprøven måler det den sier å måle, er valid. Ved å la elevene bruke norsk for å vise hva de har forstått, tar man høyde for at det ikke er noe en-til-en-forhold mellom det å kunne forstå tale og det å kunne snakke. Elevene kan svare på spørsmål, og spørsmålene skal være på norsk for å sikre at prøven blir så pålitelig og gyldig/valid som mulig. Spørsmålene bør de få *før* lyttingen (skrevet på eksamenspapiret). En annen måte å svare på er å skrive et resymé, men da bør elevene ikke få spørsmål på forhånd. Måten elevene skal vise at de har forstått, avhenger av sjanger og dermed hensikten med lyttingen. De fleste mente at elevene bør kunne lytte to ganger på teksten, evt. kanskje bare én gang hvis de skal svare på spørsmål. I forkant av lyttingen kan elevene på eksamenspapiret få en liten introduksjon slik at de mentalt blir forberedt på hva slags tekst de skal forholde seg til og mobilisere sin forforståelse, men denne introduksjonen bør være kortere og mindre innholdstung enn det som ofte har vært vanlig i

de sentralt utarbeidede lytteprøvene til nå. Elevene skal kunne ta notater under lyttingen.

Annet lyttestoff enn inntalt tekst på CD ble diskutert, ikke minst lytting med en eller annen for for visuell støtte, for eksempel videoklipp. Mange mente det ville være bra om Utdanningsdirektoratet i tillegg til vanlige CD'er også kunne sende ut videoklipp.

For øvrig mener vi at innholdet i lytteteksten bør være forankret i hovedområdet Språk, kultur og samfunn og kompetansemålene for hovedområdet. Det vil kunne ha en positiv tilbakevirkende effekt på valg av både lese- og lyttestoff i undervisningen.

Lytteteksten skal selvsagt være ukjent for elevene.

Muntlig produksjon – muntlig presentasjon

Det tema som ble diskutert mest på den første samlingen var det som i hovedområdet Kommunikasjon heter "muntlig produksjon" og som i kompetansemålene heter "presentere".

Selve termen *presentere* er problematisk. Læreplanen for fremmedspråk bygger på Europarådets *Det europeiske rammeverket for språk* (heretter Rammeverket). Når det gjelder hovedområdet *muntlig produksjon* og kompetansemålet *presentasjon* i den norske læreplanen, er det formulert på litt forskjellig måte i engelsk, fransk, spansk og tysk i Rammeverket. På engelsk heter det *spoken production*, på fransk *s'exprimer oralement en continu*, på spansk *expresión oral*, på tysk *zusammenhängendes Sprechen*.

Følgende begrep/verb brukes for å forklare hva som menes med produksjon og sammenhengende tale: å beskrive, begrunne, forklare, fortelle, presentere, utvikle punkter, runde av og konkludere og argumentere, altså det som på fagspråket kalles (makro)språkfunksjoner. I nivåbeskrivelsene av *muntlig produksjon* i Rammeverket står det *ikke* noe om forberedelse.

I den norske versjonen av *Den europeiske språkpermen* (heretter Språkpermen), som bygger på Rammeverket, brukes benevnelsen *muntlig produksjon* som i hovedområdet i læreplanen (for øvrig bruker Språkpermen benevnelsen *muntlig interaksjon* der læreplanen bruker *spontan samhandling* i hovedområdet, og *spontane samtaler* i kompetansemålene). Av 36 eksempler på muntlig produksjon i Språkpermen er ordet forberedelse brukt to ganger, ordet presentasjon er brukt tre ganger. En del av diskusjonen i lærergruppen hadde mer eller mindre direkte referanse til det som står i Rammeverket og Språkpermen, og viste at med 48-timers forberedelsestid kan termen *presentere* innsnevre betydningen av det å kunne snakke sammenhengende (jfr språkfunksjonene nevnt ovenfor – for eksempel forklare, fortelle, argumentere...).

Noen skoler hadde erfaring med forberedelsestid og presentasjon av det som elevene hadde forberedt.

Resultatet var ofte at elevene leste opp en tekst som de hadde funnet ("klipp og lim") eller skrevet selv enten som en forenklet versjon av det de hadde funnet i kildene eller som en mer personlig tekst. Denne teksten var ofte en lang powerpointtekst. Noen elever hadde også lært en tekst mer eller mindre utenat. Lærerne mente at dette ikke samsvarte med læreplanens kompetansemål presentasjon, og de hevdet at man sto ovenfor en utfordring i det å arbeide med å kunne snakke sammenhengende om noe uten å være bundet av en støttetekst eller å lære seg en tekst utenat. Høytlesning av en tekst er *ikke* et kompetansemål.

Skal elevene ha noe hjelpemiddel under selve eksamen, kan det være stikkord, ble det hevdet, og det *kan* være i samsvar med UDE-skrivet: "Elevene kan ta med seg notater fra forberedelsesdelen. Disse notatene skal ikke vurderes. Notatene fra forberedelsesdelen er ment brukt som en støtte for eleven under eksamen." (UDE-skriv s. 9) Hvis man tolker ordet notater som stikkord, vil det samsvare med lærernes oppfatning av hva som er et akseptabelt hjelpemiddel.

Det er viktig å merke seg det UDE-skrivet sier om oppgaven:

Det er en forutsetning at oppgaven utfordrer elevens kompetanse til å bruke kunnskaper og vise forståelse og selvstendighet i behandlingen av stoffet og ikke bare prøver elevenes evne til å reprodusere kunnskap. (UDE-skriv s. 16)

Noen lærere mente at temaene ikke bare skulle være fakta- eller kunnskapsbasert eller handle om et samfunnsproblem. Lærernes utsagn kan nok forstås som at de ønsker å tolke ordet presentere på en åpen måte. I den sammenheng ser vi gjerne at lærerne sammen med elevene utvikler forskjellige "presentasjonsmåter" som samsvarer med termen "å snakke sammenhengende".

Vi vil understreke at temaet for presentasjonen tar utgangspunkt i fagets innholdsside, altså læreplanens kompetansemål for Språk, kultur og samfunn. Det interkulturelle aspektet bør være med. I LK06 heter det under kapitlet Formål at "[...] interkulturell kompetanse [er] en forutsetning for kommunikasjon og deltakelse på mange områder". Å lære et fremmedspråk innebærer også "kommunikasjon om og innsikt i andres levemåter, livssyn, verdier og kulturer, noe som kan føre til større bevissthet om egen kultur og nye muligheter til opplevelser." Under hovedområdet Språk, kultur og samfunn står det at "Arbeid med ulike typer tekster og møte med kulturelle uttrykksformer fra målspråklandet kan utvikle interesse, forståelse og toleranse og fremme innsikt i ens egne livsvilkår og identitet." Kompetansemålet for Vg2/Vg3 lyder:

- drøfte sider ved dagligliv, tradisjoner, skikker og levemåter i språkområdet og i Norge
- drøfte sider ved livsvilkår og aktuelle samfunnsforhold i språkområdet
- gjøre rede for sider ved geografi og historie i språkområdet
- beskrive sentrale sider ved språkområdets kultur og gi uttrykk for opplevelser knyttet til dette
- drøfte hvordan språkkunnskaper og kulturinnsikt kan fremme flerkulturelt samarbeid og forståelse

Selv om bare det første bombepunktet har en formulering som direkte berører det interkulturelle, er det ikke noe problem å finne interkulturelle synsvinkler for de andre punktene. Tema bør derfor ha et interkulturelt tilsnitt, dvs. at det i oppgaven ligger en sammenligning mellom målspråklandet og Norge. Muligheten for å reflektere, stille spørsmål ved ulike forhold, være kritiske, vise forståelse og empati osv vil være større ved en slik tilnærming enn ved en mer nøytral, objektivt refererende tilnærming.

Et siste punkt knyttet til denne del av eksamen er kontekstualisering mht til avsender og mottaker. Elevene kan være seg selv eller en annen (for eksempel journalist, utvekslingselev, guide for utenlandske turister...)

Målgruppen, altså eksaminator og sensor, kan også få en annen rolle enn eksaminator/sensorrollen.

I den faglige samtalen etter presentasjonen er man tilbake til elev-eksaminatorrollen.

Spontane samtaler

Ett av punktene under hovedområdet Kommunikasjon heter altså "spontan samhandling", og det tilsvarende kompetansemålet lyder "delta i spontane samtaler om ulike temaer og aktuelle emner".

Diskusjonen rundt en eller to samtaler til eksamen har vi redegjort for ovenfor (se 48-timers forberedelsestid og faget fremmedspråk). Vi forelår altså to samtaler. Den faglige samtalen som vi kaller *Samtale – forberedt tema*, kommer umiddelbart etter presentasjonen, den andre som vi kaller *Samtale – ikke forberedt*, kommer deretter.

Den første samtalen er en faglig samtale knyttet til temaet for presentasjonen for å få nødvendige oppklaringer og for å få vite mer om det eleven har lagt fram, altså for å få fram både bredden og dybden i elevens innsikt og kunnskaper om temaet. Også elevens evne til å kommunisere skal vurderes. Dette er viktig uansett, men bør få en ekstra oppmerksomhet hvis selve presentasjonen i påfallende stor grad er en utenat lært tekst, eller i stor grad er avhengig av støtteark eller for det meste er opplesning av tekst (høytlesning er som nevnt før ikke et kompetansemål).

Noen lærere mente også at spørsmål kan stilles for å få

vite hvordan eleven hadde arbeidet med temaet. Dette hører etter vår mening inn under hovedområdet Språklæring. Vårt prinsipielle standpunkt er at hovedområdet Språklæring og kompetansemålene som hører til, ikke skal prøves verken ved muntlig eller skriftlig eksamen. Språklæring er knyttet til læringsprosessen. Hvor langt elevene har kommet i å utvikle sin evne til å lære å lære, altså i å utvikle sin læringskompetanse, vil manifestere seg på en indirekte måte i elevenes prestasjoner ved en prøve.

Den andre samtalen har ikke noe forberedt tema. Den vil i motsetning til den faglige samtalen ha som karakteristika at begge samtalepartnere skal reagere på hverandres utspill som pr definisjon er uforutsigbare. Den vil generere bruk av flere språkfunksjoner (stille spørsmål, være enig/uenig, uttrykke følelser og holdninger...) enn en tradisjonell spørsmål/svar situasjon der rollene som utspørter og svarer som regel er fastlåste.

En slik spontansamtale kan tilrettelegges på flere måter. Den kanskje beste måten er å bruke rollekort. Noen lærere mente at rollespill er unaturlig og skaper avstand, andre mente at rollespill er frigjørende, at en får en tilnærmet reell kommunikasjonssituasjon. I tillegg til teksten på rollekortene kan man gi ut et bilde av den personen som eleven skal forestille. Det kan hjelpe til med å identifisere seg med rollen. Hvis man ikke bruker rollekort, kan man lage en situasjon der de som deltar skal forsvare et standpunkt (en pro et contra-simulering) eller skal finne fram til en løsning på et problem.¹

Noen mente at man kan ta utgangspunkt i et bilde eller en illustrasjon og "gå videre derfra". Vi mener at denne varianten lett vil bli en tradisjonell lærerspørsmål/elevsvar-samtale.

Utfordringen blir å finne samtalsituasjoner som ikke kan avsluttes med et par replikker. Faglærer/eksaminator bør selv bli fortrolig med og gjøre elevene fortrolige med denne formen for muntlig aktivitet som en del av undervisningen, og han/hun bør selv være med på spillet bl.a. for å bidra til at samtalen ikke går i stå, kanskje spesielt med tanke på "stille elever".

Avviklingen av eksamen

Vi foreslo opprinnelig at prøven i lytteforståelse gis først av alle delprøvene og samlet for hele gruppen som skal opp til eksamen, og at elevene gjør skriftlig rede på norsk for hva de har forstått. Elevenes svar vil eksaminator og sensor kunne vurdere umiddelbart etterpå eller når det måtte passe best inn i avviklingen av resten av prøven. Etter lytteprøven vil så hver enkelt elev (eller elevgruppe) presentere sitt tema og delta i samtale..

I ettertid har Utdanningsetaten gjort oss oppmerksomme på at elevene ikke kan gi sine svar skriftlig på

prøven i lytteforståelse, verken som svar på spørsmål eller som resymé.² Så vidt vi kan forstå må dermed elevene vise sin kompetanse i lytting muntlig, altså i samtale med eksaminator. Det får konsekvenser for avviklingen av prøven, og det kan få uheldige faglige konsekvenser. Vi vil knytte en kommentar til den faglige siden ved en evt gruppeeksamen. Gruppen lytter samlet til teksten, og deretter undersøker eksaminator hva disse elevene har forstått i en samtale på norsk. Det er vanskelig å forestille seg hvordan *hver enkelt elev* i gruppen skal kunne få lagt fram *alt* det som han/hun har forstått i en

slik situasjon. En slik prøve vil bli lite pålitelig/reliabel og lite valid.

Riktignok har elevene anledning til å samarbeide under forberedelsestiden, men det kan like fullt være individuell eksamen. Noen av lærerne hadde god erfaring med gruppeeksamen knyttet til presentasjonen og faglig samtale. Vi mener likevel at det beste er en individuell eksamen (jfr avsnittet ovenfor). Vurderingen skal uansett være individuell, noe som ved par/gruppeeksamen kan by på store utfordringer.

Forslag til eksamen fra fremmedspråkdidaktikerne ved ILS

Med henvisning til UDE-skrivet og to samlinger med lærerne er det følgende et forslag til eksamensopplegg.

Del 1) Lytting	Del 2) Presentasjon	Del 3a) Samtale – forberedt tema	Del 3b) Samtale – ikke forberedt
<i>Vårt opprinnelige forslag:</i> Felles lytting med to gjennomlyttinger med skriftlig svar på norsk (svar på spørsmål eller resymé). De som har krav på tilrettelegging på grunn av lese/skrivevansker, får mulighet til å svare muntlig. <i>Utdanningsetatens variant:</i> Individuell lytting (eller smågruppelytting), deretter samtale med eksaminator på norsk om innholdet.	Eleven presenterer et tema som er forberedt i 48 timer. I Oslo-skolen er temaet hentet fra arbeidsområdene som framkommer i en fagrapport (som igjen bygger på læreplanens kompetansemål) som lærerne skal utarbeide.	Samtale om temaet i presentasjonen, initieres av eksaminator (sensor kan om ønskelig delta).	Samtale mellom eksaminator og elev i en form for rollespill. Eksaminator bør være samtalepartner for best mulig å illudere en morsmålsbruker og kunne hjelpe eleven/e framover.
<i>Tidsbruk: Opprinnelig forslag:</i> 15-20 minutter, alle elevene samlet på begynnelsen av dagen. Denne delen inngår ikke i tidsbruken på inntil 30 minutter, noe den heller ikke gjorde tidligere. Utdanningsetatens variant blir altså annerledes.	<i>Tidsbruk:</i> Ca 5 minutter	<i>Tidsbruk:</i> Ca 5 minutter (om presentasjonen er kort, kan det være naturlig å bruke noe mer enn 5 minutter her)	<i>Tidsbruk:</i> Ca 5 minutter (i tillegg må det regnes et par minutter til å sette seg inn i kommunikasjonssituasjonen/instruksen).
<i>Lyttestoff:</i> Utdanningsdirektoratets innspilte lyttestekster. Subsidiært materiale som framskaffes lokalt og fortinnsvi hentes fra autentiske kilder, for eksempel videoklipp. Elevens lyttekompetanse prøves også integrert i de to samtalene etter presentasjonen.	<i>Tema:</i> Oppgis/trekkes på skolen med egenvælt presentasjonsform og evt. problemstilling. I tillegg til det rent språklige ved presentasjonen prøves her kompetansemålene innen hovedområdet Språk, kultur og samfunn. Eleven kan ha et støtteark med stikkord. Utformingen av evt. ppt'er skal ikke vurderes.	<i>Samtalen:</i> Samtalen skal ha preg av faglig samtale, og få fram bredden og dybden i elevens/elevens individuelle kunnskaper om emnet og elevens språklige kompetanse	<i>Samtalen:</i> Her prøves elevens kompetanse i spontan samtale i en tematisk sett ikke-forberedt situasjon.

Eksamen har altså tre deler som prøver de ulike muntlige ferdighetene representert i læreplanen for fremmedspråk: lytting, muntlig produksjon/presentasjon og to former for spontan samtale. Utdanningssetaten i Oslo ønsker ikke å presisere noen fordeling/vektning av disse delprøvene i forhold til karaktersetningen. Vi mener at de

to samtalene (Del 3a og Del 3b) bør telle ca 50% med størst vekt på den siste samtalen. Ca 50 % fordeles på selve prøven i lytteforståelse (Del 1) og presentasjonen (Del 2). Lytteforståelsen vurderes dessuten i begge samtalene.

Forslag til vurderingsskjema (arbeidsdokument) – en god elevprestasjon

Del 1) Lytting	Del 2) Presentasjon	Del 3a) Samtale – forberedt tema og Del 3b) Samtale – uforberedt
Avhengig av tekstens sjanger og hva som er målet med lyttingen (forstå hovedinnholdet og/eller for eksempel oppfatte mer spesifikke relevante opplysninger): Viser <i>god</i> (i forhold til en mer <i>fragmentarisk</i>) forståelse av lytteteksten	<p>Presenterer temaet</p> <ul style="list-style-type: none"> • på en strukturert måte • stort sett fritt i forhold til en evt skriftlig støttetekst <p>Bruker et språk som vurderes etter de kriterier som er foreslått for de to samtalene, men som tilpasses denne spesifikke situasjonen der eleven skal snakke sammenhengende, dvs uten samtalepartner.</p> <p>Språket bør være elevens eget språk og ikke være en kopi fra evt kilder som eleven har brukt under forberedelsestiden.</p> <p>Gode kunnskaper om/innsikt i tema</p> <p><i>Del 3a) Samtale –forberedt tema:</i></p> <p>Faglig samtale om temaet i presentasjonen:</p> <p>Gode kunnskaper om/innsikt i tema</p>	<p>God evne til å samtale (Presisering: Bidrar til å holde samtalen i gang, bruker ulike språkfunksjoner der situasjonen gjør det naturlig eller nødvendig, for eksempel stille spørsmål, gi uttrykk for egne meninger, følelser, holdninger, ønsker, be om å få gjentatt noe, starte og avslutte en samtale...)</p> <p>God evne til å bruke et språk som er tilpasset situasjonen (Presisering: Er oppmerksom på for eksempel tiltaleform og andre språklige konvensjoner)</p> <p>God flyt i språket (Presisering: Selv om han/hun avbryter seg selv midt i en setning og starter om igjen, og kan nøle mens han/hun leter etter ord/etter uttrykk/etter strukturer, brytes ikke kommunikasjonen, ikke mange påfallende lange pauser; ganske effektiv bruk av lytte – og talestrategier)</p> <p>Presist og variert ordforråd, bruker strukturer og ulike former for tekstbinding målrettet og variert (Presisering: Eleven <i>kan</i> gjøre feil i ordvalg og strukturer, men dette ødelegger ikke for forståelsen; eleven retter av og til sine egne feil)</p> <p>God intonasjon og uttale</p>

Vurderingskriteriene som vi legger fram her, er en bearbejdet versjon av tidligere forslag til kriterier etter de to samlingene med lærerne. (Under *Presentasjon* vil det

bli en utfordring å vurdere en elevs prestasjon hvis han/hun i stor grad er avhengig av støttetekst eller har lært en tekst utenat.)

Avsluttende kommentar

I vår rapport til Utdanningsetaten i Oslo kommune skriver vi bl.a. at 48 timers forberedelsestid til muntlig eksamen i fremmedspråk kan gi for stort fokus på den forberedte presentasjonen. Muntlig presentasjon og faglig oppfølgingssamtale alene dekker ikke kompetansemålene i læreplanen for fremmedspråk. I fremmedspråk er det tre muntlige ferdigheter som skal prøves, lytteforståelse, muntlig produksjon (presentere noe) og spontan samtale. Den faglige samtalen samsvarer ikke godt nok med en autentisk spontan samtale, derfor må det i tillegg være en samtale som har som kjennetegn uforutsigbarhet.

Litteratur:

Den europeiske språkpermen og Det felles europeiske rammeverket for språk (A Common European Framework for Languages: Learning – teaching – assessment), se: Fremmedspråksenteret <http://www.fremmedspraksenteret.no/index.php?ID=10756> (30.03.2009)

Retningslinjer for eksamensavviklingen i Osloskolene, Oslo kommune, Utdanningsetaten, 2008 (ny utgave 2009) <http://www.utdanningsetaten.oslo.kommune.no/getfile.php/utdanningsetaten%20%28UDE%29/Internett%20%28UDE%29/PED/VFL/Vedlegg.pdf> (30.03.2009)

Noter

- 1) Forslag til rollespill/simulering "Infomøte i Norge om språkreise".
Situasjon: En representant for en språkskole i utlandet og en elev som ønsker å reise til en språkskole. *Lærer:* Representant for en språkskole som er i Norge for å informere om skolen. Prøver å legge opp til å spørre eleven om hans/hennes ønsker og ikke bare svare på elevens spørsmål. *Elevens rollekort:* Du ønsker å reise på språkskole til ...En representant for den språkskolen du er interessert i, er i Norge for å gi informasjon om skolen. Du møter denne representanten for å få opplysninger om skolen for eventuelt å kunne bestemme deg for det aktuelle kurset. Du er interessert i å få informasjon for eksempel om hvordan de deler inn i språknivå, hvor mange undervisningstimer det er per dag, om det er hjemmearbeid og oppgaver, om kurset avsluttes med eksamen, om det er mye muntlig, om fritid, utflukter, vertsfamilien, klima etc. etc. Du kan kommentere opplysningene du får, for eksempel være fornøyd/misfornøyd, bli overasket, be om presiseringer etc.
Et annet rollespill med tilsvarende tema og som det er relativt enkelt å skrive rollekort til: En elev har vært fire dager på en språkskole og er misfornøyd med en del forhold. Han/hun møter en representant for skolen for å legge fram det han/hun er misfornøyd med.
- 2) Utdanningsetatens tolkning av Forskrift til opplæringslova. Man mener at det ikke bør foreligge noe etterprøvbart etter eksamen i og med at elever ikke kan klage på sensuren / karakteren ved muntlig eksamen.